

Stanovisko Akademie věd ČR

k „Návrhu poslanců Ivana Ohlídala, Pavla Vanouška, Petra Hájka, Bohuslava Sobotky a Hany Orgoníkové na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů (tisk č. 991)“

Akademie věd ČR vítá a podporuje iniciativu výše zmíněných poslanců, kterou se navrhuje změna zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků. Nejednoznačnost, nejasné formulace a chybná ustanovení současného znění zákona podstatně přispěly k neodůvodněnému rozkolísání systému veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice, které zpochybňuje efektivitu vynakládaných veřejných prostředků a zároveň ohrožuje existenci řady výzkumných institucí.

Současná jednání kulatých stolů o budoucnosti české vědy a výzkumu, iniciovaná premiérem Fischerem, stále dávají naději, že dojde ke shodě na návrhu a k následnému vytvoření nového funkčního systému řízení a financování vědy a výzkumu v ČR, aniž by došlo k jejich destrukci. Je zřejmé, že způsob rozdělování veřejných prostředků mezi poskytovatele, na činnost a rozvoj jednotlivých výzkumných organizací a týmů i na zajištění provozu nových výzkumných infrastruktur budovaných z prostředků strukturálních fondů bude třeba výrazně přebudovat. Realizace těchto změn si vyžádá čas nejméně dvou let (i určité náklady). Po tuto přechodnou dobu je nezbytné zabránit krokům vedoucím k destabilizaci a znejistění výzkumných organizací, včetně vysokých škol. Způsob rozdělování veřejných prostředků proto nemůže být založen na principech, které se již při prvním praktickém použití evidentně neosvědčily a působí proti cílům Reformy systému VaVal schválené vládou ČR. Tyto principy (ve světě zcela raritní), je v každém případě nutné opustit. Přitom není třeba se obávat, že by se ve zmíněném mezidobí rozdělování institucionálních prostředků odehrávalo bez kontroly a jasně stanovených pravidel. Je zodpovědností Rady pro výzkum, vývoj a inovace, aby zajistila rozdělování veřejných prostředků korektním, zodpovědným a transparentním způsobem, a to včetně kontroly jejich vynakládání.

Návrh poslanců Ohlídala, Vanouška, Hájka, Sobotky a Orgoníkové odstraňuje některé vnitřní rozpory a největší nedostatky, které se do zákona 130/2002 Sb. dostaly poslední novelou. Navrhovaná změna samozřejmě není a ani nemůže být úplným řešením problému rozdělování tzv. institucionální podpory z veřejných prostředků výzkumným organizacím, dovoluje však překlenout uvedené přechodné období a poskytuje RVVI možnost postupovat tak, aby přechod na nové uspořádání a financování systému výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků byl řízený, s jasně vymezenou odpovědností za jednotlivé kroky a co nejplynulejší, bez rizika velkých škod.